

UTAJÄRVI

Mustikkakangas 2

kivikautisen asuinpaikan tarkkuusinventointi 2019

Timo Sepänmaa
Johanna Roiha

Tilaja: Utajärven kunta

Sisältö

Perustiedot	2
Inventointi	3
Tulos	3
Lähteet	4
Yleiskartat	4
Kuvia	5
Koekuopat	7

Kansikuva: Maisemakuva Mustikkakangas 2–muinaisjäännöksen lähettyviltä.

Perustiedot

- Alue:* Tutkimuskohde sijaitsee Utajärven Mustikkakangas-nimisen teollisuusalueen eteläpuolella, hakkuaukean, voimalinjan ja vanhan junaratalinjauksen läheisyydessä.
- Tarkoitus:* Selvittää Mustikkakangas 2 muinaisjäännöksen (1000023675, kivikautinen asuinpaikka) laajuus ja määritellä sen rajat.
- Työaika:* Maastotyö 16. - 17.8.2019.
- Kustantaja:* Utajärven kunta
- Tekijät:* Mikroliitti Oy, Timo Sepänmaa ja Johanna Roiha.
- Tutkimuslupa:* MV/150/05.04.01.02/2019
- Tulokset:* Alueelle kaivettiin runsaasti koekuoppia, mutta havaintoja kiinteästä muinaisjäännöksestä ei tehty lainkaan. Tutkimusalueella havaittiin kuitenkin useassa kohdassa luontaista hajonnutta kvartsiittia ja sitä tuli esiin myös muutamista koekuopista. Tarkkuusinventoinnin perusteella alueella ei ole kiinteää muinaisjäännöstä. Mustikkakangas 2 muinaisjäännös on syytä poistaa rekistereistä ja kaavasta.

Tutkittava muinaisjäännös sijaitsee Utajärven taajama-alueen eteläpuolella teollisuusalueen tuntumassa. Mustikkakangas 2 merkitty punaisella pisteellä.

Selityksiä: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN koordinaatistossa. Kartat ovat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta elokuussa 2019, ellei toisin mainittu. Muinaisjäännösrekisteri on tarkastettu 08/2019. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon, eikä niillä ole mitään kokoelmatunusta. Valokuvat ovat digitaalisia ja ne ovat tallessa Mikroliitti Oy:n serverillä. Paikkatietomittaukset maastossa tehtiin VRS-palveluun kytketyllä GNSS RTK vastaanottimella ETRS-TM35Fin koordinaatistossa ja mittausten ulkoinen tarkkuus on n. 50 cm.

Inventointi

Utajärvellä ollaan laatimassa Mustikkakankaan teollisuusalueen asemakaavan muutosta ja laajennusta. Suunnittelualue sijaitsee Utajärven keskustaaajamasta noin 3 km kaakkoon Kajaanintien ja Oulu – Kontiomäki radan välissä. Alueelta tunnetaan yksi kiinteä muinaisjäänös, Mustikkakangas 2, kivikautinen asuinpaikka. Kaavoitukseen liittyen Pohjois-Pohjanmaan museo on antanut lausunnon jossa todetaan, että asuinpaikan tarkka rajaus tulee selvittää tarkkuusinventoinnilla.

Mustikkakangas 2–asuinpaikka sijaitsee Mustikkakangas teollisuusalueen eteläpuolella, voimalinjan ja teollisuusalueen välisellä melko tasaisella kaistaleella noin 92 m mpy korkeudella. Asuinpaikan kohdalla kulkee polku voimalinjan suuntaisesti. Lisäksi lähellä kulkee moottorikelkaura voimalinjaa myötäillen. Voimalinjan eteläpuolella hieman alempana sijaitsee soistuneempi alue (Välisuo).

Kohde on löytynyt v. 2013 Petro Pesosen inventoinnissa. Vuonna 2013 löydettiin polun pinnalta kahdesta kohdasta isketyn näköistä kvartssia 20 x 10 m alueelta. Lisäksi löytökohdan vierestä löydettiin koekuopasta rikastumiskerroksesta yksi kvartsi rikastumiskerroksesta. Vuonna 2017 Vesa Laulumaa inventoi samaa aluetta ja tuolloin kohteen tietoihin ei tullut täydennyksiä.

Tutkimusalue on topografialtaan melko tasaista loivasti lounaaseen laskevaa rinnettä ja maaperä on alueella kivikkoista hiekkaa. Topografian perusteella on arvioitu, että asuinpaikka olisi ollut käytössä myöhämesoliittisessa vaiheessa ja se olisi sijainnut silloin yhden Oulujoen suualueen uoman pohjoisreunalla saareissa. Maaperä alueella on hiekkaa ja hiekkamoreenia.

Tulos

Tutkittavalle alueelle tehtiin 131 pientä koekuoppaa. Yhdestäkään koekuopassa ei havaittu mitään esihistoriaan viittaavaa, kuten kulttuurikerrosta ja löytöjä. Alueen kivikkoisuus vaikeutti koekuoppien kaivamista jonkin verran. Muinaisjäänöksen aluerajauksen kohdalle tehtiin tiheämmin koekuoppia, eikä mitään havaintoja muinaisjäänöksestä saatu. Lisäksi tarkasteltiin ojaleikkausten kohdat sekä paikkoja joista maanpinta oli rikkoutunut. Aivan koko tutkimusaluetta ei voitu tarkastaa, sillä alueelle oli paikoin kasattu runsaasti maata ja kiviä. Vanhan ratalinjan kohdalla maaperää oli pengerrytetty ja muokattu varsin voimakkaasti, joten muokatuille ja rakennetuille alueille ei tehty koekuoppia.

Alueella on maaperässä luontaisesti kvartsiittia. Kvartsiitin kappaleita tavattiin niin maanpinnalta kuin vähän syvempääkin koekuopista, joten luontaisesti hajonneet kvartsiitinpalaset luultavasti selittävät aikaisemman havainnon muinaisjäänöksestä. Tarkkuusinventoinnin perusteella alueella ei ole kiinteää muinaisjäänöstä.

Muinaisjäänös Mustikkakangas 2 on syytä poistaa muinaisjäänösrekisteristä koska paikalla ei ole kivikutista asuinpaikkaa eikä muitakaan merkkejä kiinteästä muinaisjäänöksestä.

06.09.2019

Johanna Roiha
Timo Sepänmaa

Lähteet

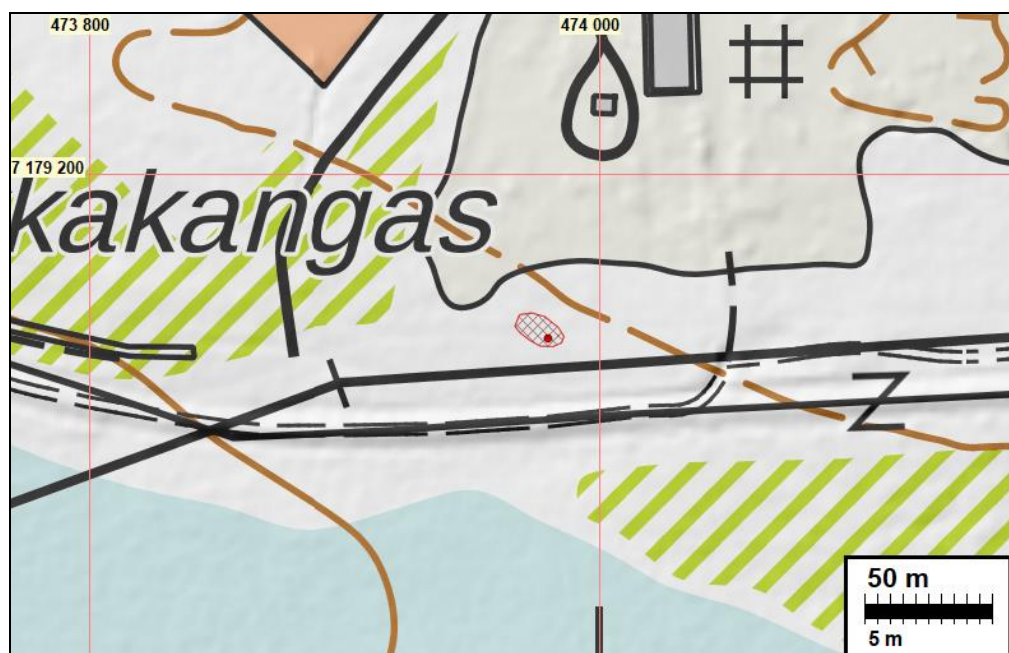
Laulumaa V. 2017. Pyhänselkä (Muhos) – Nuojua (Vaala) 400 + 110 kV voimajohtolinjan arkeologinen inventointi, inventointiraportti – Museovirasto.

Pesonen P. 2013. UTAJÄRVI Oulujoen varsi (keskustaajama – Vaalan raja) Rantaosayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi, inventointiraportti – Museovirasto.

Yleiskartat

Mustikkakangas 2 merkitty punaisella pisteellä sekä tutkimusalue rajattuna vihreällä.

Mustikkakangas 2 muinaisjäännöksen alkuperäinen aluerajaus joka ehdotetaan poistettavaksi.

Kuvia

Mustikkakangas 2 muinaisjäännöksen ympäristössä ei ole juuri metsää, mutta alue vaikuttaa metsätyypiltään kuivalta kankaalta ja/ karukokankaalta.

Vasen: sähkölinjan pohjoispuolella kulkee polku jonka varresta alkuperäiset kvartsi-iskoshavainnot on tehty. Kuvan suunta länteen. Oikea: Tutkimusalueen länsilaidalla oli rakennelma sekä maakasoja joiden vuoksi alueelle ei voitu tehdä koekuoppia. Kuvan suunta länteen.

Vasen: pienelle alueelle rakennuksen ja maakasojen väliin tutkimusalueen länsilaidalla pystyttiin tekemään jokunen koekuoppa. Kuvan suunta länteen. Oikea: Maisemakuva ratalinjan eteläpuolelta tutkimusalueen kaakkoiskulmalta. Kuvan suunta länteen.

Vasen: maata oli muokattu tutkimusalueen luoteiskulmalla voimakkaasti. Aluetta reunustivat kivikasat ja toisella puolella teollisuusalue. Oikea: tältä alueelta tehtiin havainto hajonneesta kvartsiitista sekä löydettiin yksi kvartsi-iskos pintalöytöinä. Havaintoja kulttuurikerroksista ei tehty ja kvartsiitti vaikutti luontaisesti hajonneelta (alueella on todennäköisesti myös ajettu työkoneilla tms raskailla kulkuneuvoilla).

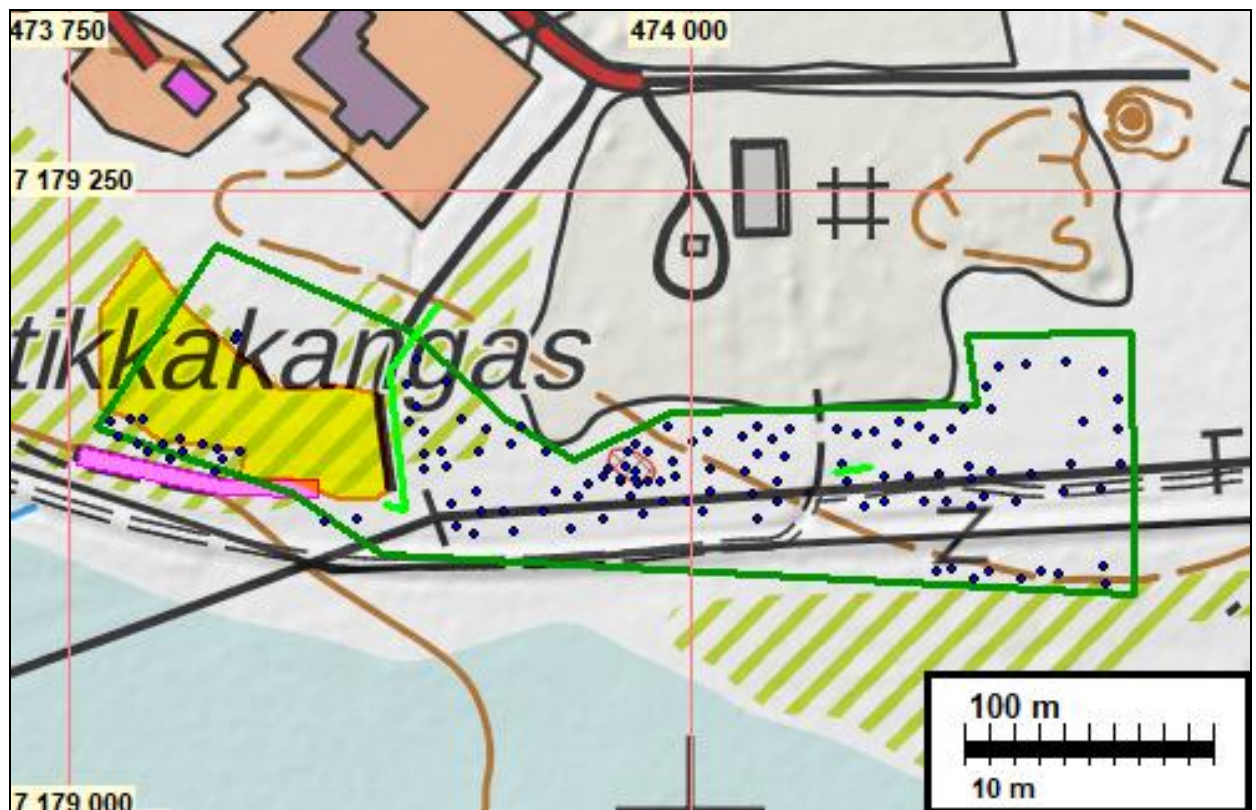

Muokatun alueen maanpinnalta havaitut kvartsiittikappaleet (vasemmalla) sekä pieni kvartsi (oikea).

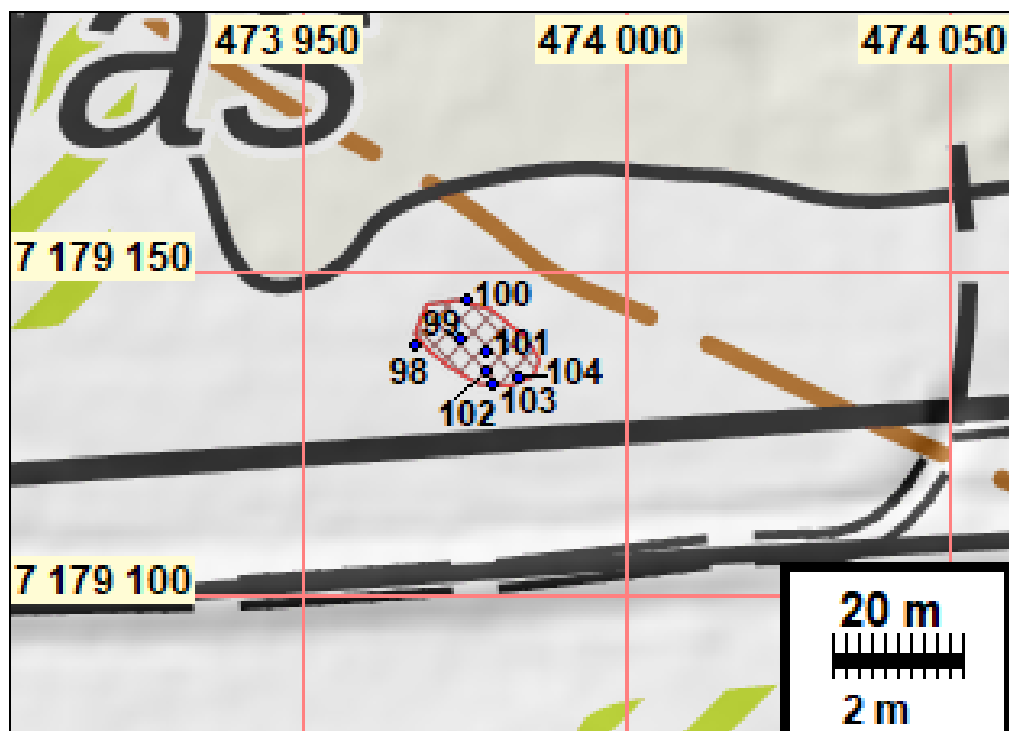

Vasen: alueella on luontaisesti kvartsiittia ja kvartseja. Oikea: Tielinjan vierustalle oli kaivettu oja jonka leikkaus tarkastettiin läpi huolellisesti, mutta löytöjä tai kulttuurikerrosta ei havaittu. Kuvan suunta etelään.

Koekuopat

Havaintokartta, tutkimusalue rajattu tummanvihreällä, vaaleanpunaisella on merkitty rakennelma, keltaisella alue joka oli maa ja kivikasojen peittämä (ei voitu tutkia) ja vaaleanvihreä viiva kuvastaa ojia. Sinisellä pisteellä on merkitty koekuoppien sijainti. Lisäksi tutkimusalueen luoteisaluetta ei tutkittu (kaksi pistettä alueella kuvaa havaintoja kvartsiitista maanpinnalla), sillä maaperää oli muokattu ja kuorittu tällä alueella. Samoin etelässä ratalinjan kohdalla maaperää oli muokattu voimakkaasti ja sen voi havaita myös laserkeilausaineistosta. Koekuoppia ei myöskään tehty kivikkoon tai ojien kohdalle, mutta ojien penkat tarkasteltiin.

Koekuopat (98 – 104) muinaisjännösalueella.

Koekuoppa 98

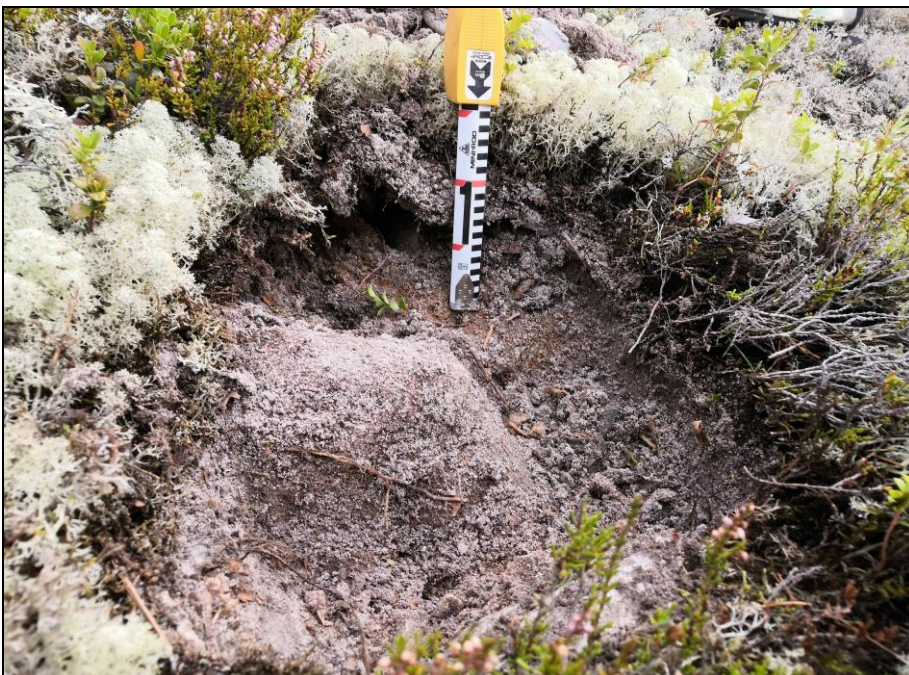
Koekuopassa oli selvä podsolimaannos, huuhtoutumiskerros oli n. 10 cm. Maaperä kuopan kohdalla oli hienoa hiekkaa ja kiveä. Kuopassa oli myös suurehko kivi mikä vaikeutti kuopan kaivamista syvemmäksi.

Koekuoppa 98

Koekuoppa 99

Koekuopan kohdalla oli suurehko kivi, joka vaikeutti kuopan kaivamista. Maaperä kuopan kohdalla oli kiveä ja hiekkaa. Podsolimaannos oli selkeä, huuhtoutumiskerroksen paksuus on noin 10 cm.

Koekuoppa 99

Koekuoppa 100

Koekuopassa oli havaittavissa selkeä podsolimaannos, huuhtoutumiskerroksen paksuus oli n. 5-10 cm. Maaperä kuopan kohdalla oli kiveä ja hiekkää.

Koekuoppa 100

Koekuoppa 101

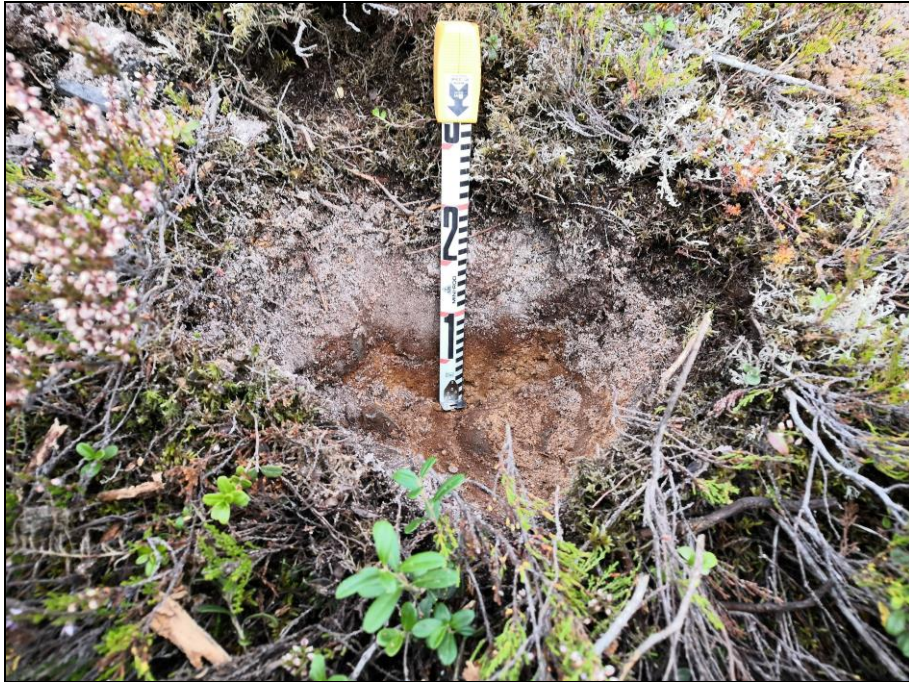
Podsolimaannos oli selkeä, mutta huuhtoutumiskerros ohuempi (noin 2 - 5 cm) kuin muissa kuopissa. Maaperä oli hienoa hiekkää ja kiviä muiden koekuoppien tapaan.

Koekuoppa 101

Koekuoppa 102

Koekuopassa havaittiin paksuhko podsolimaannos, huuhtoutumiskerroksen paksuus oli noin 10-15 cm. Maaperän kivikkoisuus vaikeutti koekuopan kaivamista tämänkin kuopan osalta.

Koekuoppa 102

Koekuoppa 103

Koekuopasta tavattiin podsolimaannos vasta hieman syvemmältä, sen päällä vaikutti olevan tuorempi hiekkakerros jonka paksuus vaihteli 10 – 5 cm väliillä. Myös huuhtoutumiskerroksen paksuus vaihteli ja oli vaikeammin tulkittavissa.

Koekuoppa 103

Koekuoppa 104

Koekuopan kohdalla havaittiin suurehkoja kiviä. Podsolimaannos oli hyvin selkeä ja huuhtoutumiskerroksen paksuus oli noin 10 cm.

Koekuoppa 104